

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA 3 (P3)

HLAKOLA/TLHAKUBELE 2012

MATSHWAO: 100

NAKO: dihora tse 2½

Pampiri ena e na le maqephe a 6.

DITAELO HO MOHLAHLAHOBUWA

1. Pampiri ena e arotswe DIKAROLO tse THARO, e leng:

KAROLO YA A:	Moqoqo	(50)
KAROLO YA B:	Ditema tsa kgokahano tse telele	(30)
KAROLO YA C:	Ditema tsa kgokahano tse kgutshwane	(20)

2. O lokela ho araba potso e le NNGWE karolong e nngwe le e nngwe.
3. Araba dipotso TSOHLE ka Sesotho.
4. Qala karolo e NNGWE le e NNGWE leqepheheng le LETJHA, mme o sehe mola qetellong ya karolo ka nngwe.
5. Karolong e nngwe le e nngwe o tlameha ho etsa moralo wa ho ngola (ka ho iketsetsa mmapa wa monahano, daekramo, tjhate e bontshang tatelano ya mehopolo kapa ho etsa feela lenane la dintlha tseo o tla ngola ka tsona). Boela o lekole botjha mosebetsi wa hao, ka ho o bala hape, ho o nahanisisa, ho o lokisa diphoso le ho nehelana ka sehlahiswa se phethetsweng. Sebedisa pensele ha o lokisa diphoso. O tla abelwa matshwao bakeng sa ho ela mehato ena hloko.
6. Meralo yohle e totobatswe hantle hore ke meralo, pele ho hlahiswa tema e ngolwang.
7. O eletswa ho sebedisa metsotso e 80 ho araba KAROLO YA A, metsotso e 40 ho araba KAROLO YA B le metsotso e 30 ho araba KAROLO YA C.
8. Nomora dikarabo tsa hao feela jwalo ka ha dipotso di nomorilwe pampiring ya dipotso.

ELA HLOKO: Ngola nomoro le sehlooho sa moqoqo oo o o kgethileng.

9. Ngola sehlooho se loketseng potso eo o e kgethileng, kapa sehlooho seo o iqapetseng sona meqoqong eo ho sa nehelanwang ka dihlooho ho yona.

ELA HLOKO: Sehlooho se se ke sa balellwa ha ho balwa palo ya mantswa.

10. Ngola ka mongolo o makgethe o balehang.

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1**

Kgetha sehlooho se le SENG mme o ngole moqoqo wa bolelele ba mantswe a 250 ho isa ho a 300. Ela tsena hloko:

- Mohatong wa boitokisetso, etsa moralo moo o hlahisang mehopollo ya sehlooho le dintlha tse e tshehetsang, tseo o tla ngola ka tsona.
- Ha o qeta ho ngola moqoqo, boela o o bale mme o sebedise pensele ho hlaola diphoso. O tla abelwa matshwao bakeng sa ho ela hloko mehato ena.

- 1.1 Lefapha la Thuto le ile la romela bahlanka ba lona ho ya hlaloesetsa baithuti, matitjhere le batswadi ka diteko tsa lefu la HIV/Aids, tse neng di tla etswa dikolong. Sekolong sa heno diteko tseo di ile tsa baka pherekano e makatsang. Ngola moqoqo oo sehlooho sa wona e leng:

Diteko tsa HIV/Aids sekolong sa heso, tsa e baka taba.

[50]

- 1.2 Sekolong sa heno matitjhere le batswadi ba tshwere bothata. Tabakgolo ke batjha ba itahletseng ka matla dithethefatsing. Ka lebaka lena, baithuti ba bangata ba a kula mme ba bang ba se ba bile ba holofetse. Ngola moqoqo ka sehlooho sena:

Dithethefatsi ha di bapale, di a sotla.

[50]

- 1.3 Mehlang ena, basadi le banna ba se ba etsa mesebetsi e tshwanang. Le ka malapeng tekatekano ena e se e fihlile. Leha ho le jwalo, ho utlwahala dipuopuo tsa ho re tekatekano ena e ferekanya malapa. Ngola moqoqo mme o hlahise maikutlo a hao ka sehlooho sena:

Tekatekano ya bong e tlisa pherekano malapeng.

[50]

- 1.4 Ba bang ba Batjha ba tlohela sekolo ba eso qete dithuto tsa bona, hobane ba tatetse ho ya bapalla dihlopha tse kgolo tsa rakebi, bolo le tse ding. Ka bomadimabe ha se ka mehla dintho di bang ntle jwalo ka ha ba ne ba di shebile. Ngola moqoqo oo sehlooho sa wona e leng:

Botle le bobele ba ho tlohela sekolo ka baka la dipapadi.

[50]

- 1.5 Taba ya tshehetso ya ditjhelete eo mmuso o e fang bana, e bakile dipuo di hana ho fela. Batho ba bang ba re e kgothalletsa banana ho ima athe ba bang bona, ba re ha e ba kgothalletse ho ima. Ngola moqoqo oo sehlooho sa wona e leng:

Tshehetso ya ditjhelete eo mmuso o e fang bana, e kgothalletsa banana ho ima.

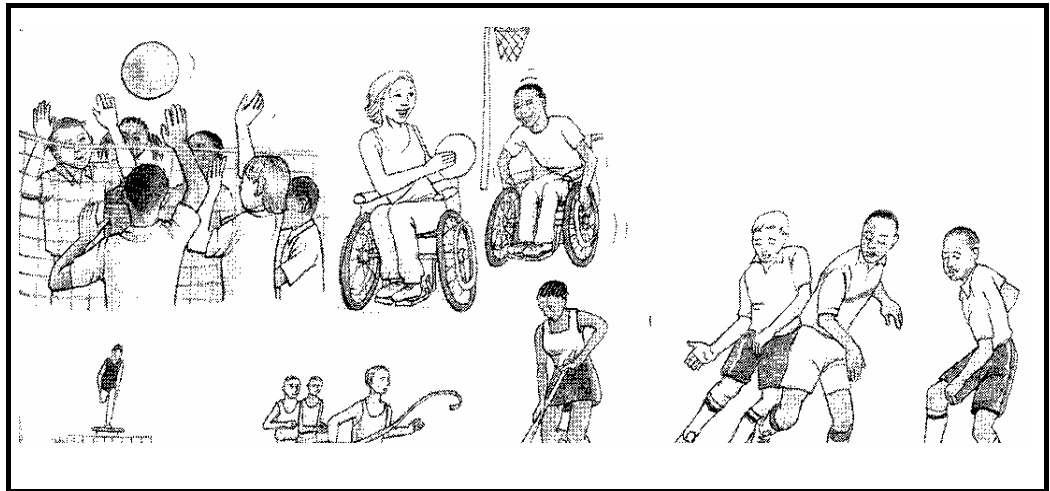
KAPA

Tshehetso ya ditjhelete eo mmuso o e fang bana, ha e kgothalletse banana ho ima.

[50]

1.6 Kgetha setshwantsho se le SENG ho tseba tse latelang mme o etse qeto ya hore se bolelang, e be o ngola moqoqo ka sona. Neha moqoqo wa hao sehlooho.

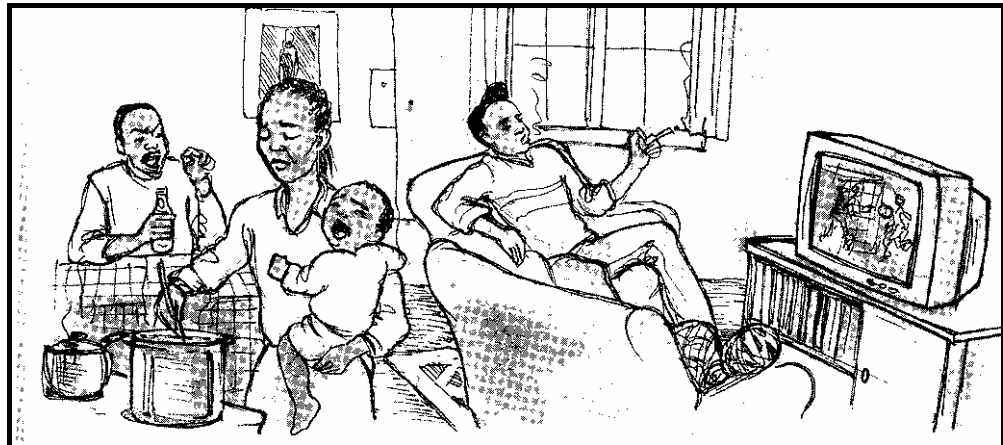
1.6.1

[Setshwantsho se qotsitswe bukeng ya *Ri Dzimula Dora*]

[50]

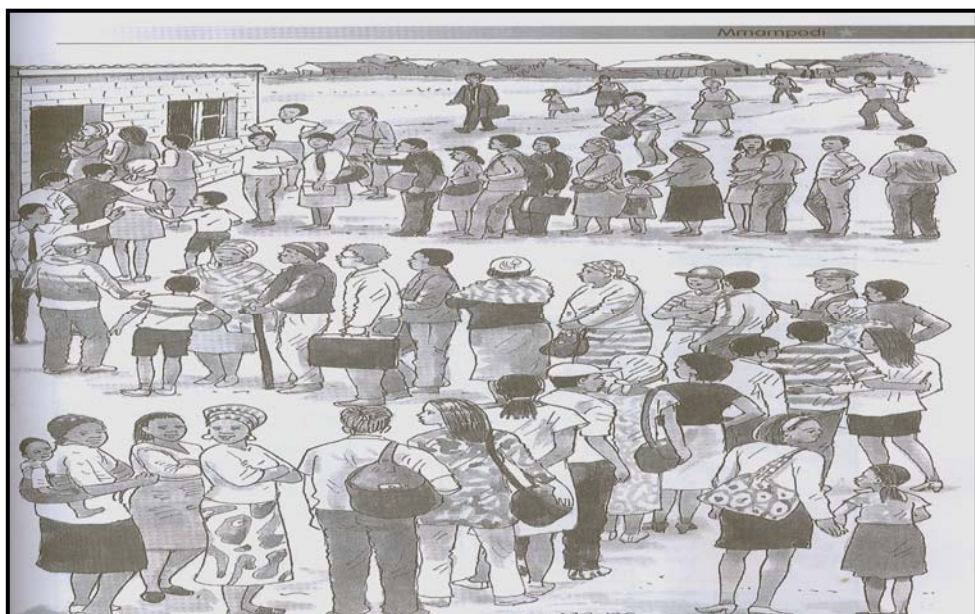
1.6.2

[Setshwantsho se qotsitswe bukeng ya *Life Orientation*, Juliet Glover]

[50]

1.6.3

[Setshwantsho se qotsitswe bukeng ya *Setswana Tota*]

[50]

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 2**

Kgetha mme o ngole tema e le NNGWE ya bolelele ba mantswe a 120 ho isa ho a 150 (dikahare feela). Ngola feela nomoro ya potso le tema eo o e kgethileng. Hopola ho etsa moralo wa tema ya hao, le ho boela o e bala hape ho lokisa diphoso.

- 2.1 Ka mora dipula tse matla tsa selemo sena, batho ba bangata ba qetelletse ba se na bodulo kaha matlo a bona a wele ka baka la pula. Jwalo ka moetapele wa setjhaba, ngolla ba Lefapha la Thekolohelo **lengolo** o kope thuso. [30]
- 2.2 Motswalle wa hao o sa tswa hlokahala. Thusa ba lelapa labo ka ho ba ngolla **Tsa bophelo ba mofu/obitjuari**. [30]
- 2.3 Ka mora thonamente ya dipapadi tsa dikolo, ho ile ha tsoha morusu hoo baithuti ba bangata ba ileng ba tswa dikotsi. Ngolla mosuwehlooho wa sekolo sa heno **raporoto** ka se ileng sa etsahala. [30]
- 2.4 O kile wa bala buka e monate, eo o nahanang hore batjha ba bangata ba ka thabela ho e bala. Ngola tsa **boikgopotso ba buka** eo, mme o hlahise dintlhakgolo tsa yona. [30]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B: 30

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 3**

Kgetha mme o ngole tema e le NNGWE ya bolelele ba mantswe a 80 ho isa ho a 100. Ngola feela nomoro ya tema eo o e kgethileng. Hopola ho etsa moralo wa tema ya hao, le ho boela o e bala hape ho lokisa diphoso.

- 3.1 Khampani ya ntatao e sa tswa hlahisa setlolo sa ho ntlafatsa letlalo se bitswang '*Ntlole ke o ntlafatse*'. Ngola **papatso** eo o bapatsang setlolo sena ka yona. [20]
- 3.2 Motswalle wa hao e motjha, ha a tsebe moo laeborari e ka toropong e leng teng. Mo ngolle **ditshupiso** tsa ho tloha habo lekeisheneng ka tekesi kapa ka bese ho ya laeboraring eo. [20]
- 3.3 O sa tswa kgutla Botswana moo o neng o phomotse ha motswalle wa hao. Mo ngolle **posekarete** o mo lebohe ka kamohelo e mofuthu eo o ileng wa e fumana. [20]

MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C: 20
MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA: 100